

Σύνοψη του προγράμματος FRESH AIR (Horizon2020)

Το FRESH AIR αποτελεί ένα ερευνητικό πρόγραμμα εφαρμοσμένης επιστήμης (implementation science), το οποίο θα διερευνήσει τρόπους βελτίωσης της πρόληψης, της διάγνωσης και της θεραπείας της χρόνιας αποφρακτικής πνευμονοπάθειας (ΧΑΠ) και του άσθματος. Παγκοσμίως, η ΧΑΠ αποτελεί την τρίτη συχνότερη αιτία θανάτου, ενώ περίπου 210 εκατομμύρια άνθρωποι πάσχουν από τη συγκεκριμένη νόσο¹. Επιπλέον, περίπου 300 εκατομμύρια άνθρωποι πάσχουν από άσθμα. Ο επιτόλασμός των παραπάνω χρόνιων αναπνευστικών νόσων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα υψηλός, ενώ υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει αυξηθεί κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, κυρίως λόγω της καύσης ξύλων για θέρμανση εντός των νοικοκυριών. Τα συμπτώματα των χρόνιων αναπνευστικών νόσων περιορίζουν τις δραστηριότητες των πασχόντων και υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής τους. Οι συγκεκριμένες νόσοι δεν είναι ιάσιμες, αλλά μπορούν να ρυθμιστούν και να επιβραδυνθούν με κατάλληλη θεραπεία.

Η Ελλάδα έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά καπνιστών στην Ευρώπη και τον υψηλότερο ρυθμό ημερήσιας κατανάλωσης καπνού. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας εκτιμά ότι το 25% των θανάτων στον ανδρικό πληθυσμό οφείλεται στο κάπνισμα. Στην Ελλάδα, η μόλυνση του οικιακού αέρα προκαλείται από την καύση ξύλων για θέρμανση και μαγείρεμα και τον ανεπαρκή εξαερισμό. Η έκθεση σε καπνό από τσιγάρο ή μολυσμένο αέρα προκαλεί νέα περιστατικά χρόνιων αναπνευστικών νόσων, επιδεινώνει τα συμπτώματα των ήδη πασχόντων και ενισχύει τον κίνδυνο των παιδιών για πνευμονικές βλάβες. Η έκθεση των εγκύων σε καπνό οδηγεί, επίσης, σε υποβαθμισμένη μητρική και παιδική υγεία και αυξάνει την πιθανότητα ανεπαρκούς ανάπτυξης των πνευμόνων των βρεφών.

Υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις στην εφαρμογή αποτελεσματικών παρεμβάσεων στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμένων δαπανών υγείας και της ελλιπούς ενημέρωσης του κοινού και των φορέων υλοποίησης. Η ανεπαρκής πρόσβαση σε διαγνωστικές και θεραπευτικές μονάδες, οι οποίες δεν είναι ευρέως διαθέσιμες σε επίπεδο Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΠΦΥ) και η έλλειψη κατάλληλα καταρτισμένων επαγγελματιών υγείας αποτελούν επιπρόσθετους ανασταλτικούς παράγοντες.

Το πρόγραμμα FRESH AIR στοχεύει στο να αντιμετωπίσει τις παραπάνω προκλήσεις εφαρμόζοντας παρεμβάσεις βασισμένες σε ενδείξεις (evidence-based interventions) για την πρόληψη, τη διάγνωση και τη θεραπεία των χρόνιων αναπνευστικών νόσων, σε χώρες περιορισμένων πόρων. Το πρόγραμμα θα συνεργαστεί με κοινότητες και τοπικές αρχές για την προαγωγή των επτά επιμέρους στόχων του:

1. Να αναδείξει παράγοντες που επηρεάζουν την εφαρμογή παρεμβάσεων.
2. Να διερευνήσει ποιές ενημερωτικές προσεγγίσεις είναι πιο αποτελεσματικές στην αλλαγή της συμπεριφοράς του κοινού και των επαγγελματιών.
3. Να εφαρμόσει παρεμβάσεις για τη διακοπή του καπνίσματος.
4. Να ελέγξει νέες μεθόδους για τη διάγνωση της ΧΑΠ.
5. Να προωθήσει την Πνευμονική Αποκατάσταση, ως αποτελεσματική και οικονομική μέθοδο θεραπείας.
6. Να μειώσει τη θνησιμότητα και τον κίνδυνο των ανηλίκων από πνευμονικές βλάβες.
7. Να μεταδώσει την προκύπτουσα γνώση και τα νεωτεριστικά επιτεύγματα.

Το πρόγραμμα αποτελείται από αλληλοσυνδεόμενες δράσεις σε τέσσερις χώρες-μέλη του δικτύου International Primary Care Respiratory Group (IPCRG): Ελλάδα, Βιετνάμ, Ουγκάντα και Κιργιστάν. Στις παραπάνω χώρες συναντώνται υψηλά επίπεδα έκθεσης στο κάπνισμα και σε μολυσμένο εσωτερικό αέρα. Επιπλέον, έχουν διαφορετικό δημογραφικό, γεωγραφικό, οικονομικό και πολιτισμικό υπόβαθρο και σύστημα υγείας. Έτσι η νέα γνώση θα είναι χρήσιμη σε διάφορα πλαίσια και θα γίνει διαθέσιμη τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Η επίδραση του προγράμματος θα είναι ιδιαίτερα σημαντική στα παρακάτω:

- **Στην πολιτική Δημόσιας Υγείας:** μέσω της παροχής ενδείξεων, πληροφοριών και υποστήριξης για τη λήψη αποφάσεων και τη βελτίωση της κατανόησης των δεσμών μεταξύ παραγόντων κινδύνου, παρεμβάσεων και εκβάσεων.
- **Στην παροχή υπηρεσιών υγείας:** μέσω της ανάπτυξης και της εφαρμογής παρεμβάσεων για την πρόληψη, τη διάγνωση και τη θεραπεία των χρόνιων αναπνευστικών νοσημάτων και την προαγωγή της νέας γνώσης.
- **Στην ενημέρωση και τις δεξιότητες των επαγγελματιών υγείας:** μέσω της εκπαίδευσης και της δημιουργίας αναπτυξιακών μοντέλων.
- **Στις επικρατούσες αντιλήψεις:** μέσω της διάδοσης της νέας γνώσης και της ανάπτυξης μοντέλων που ενισχύουν την ενημέρωση και τα κίνητρα του κοινού για αλλαγή συμπεριφοράς.

Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Horizon 2020) και θα έχει διάρκεια τριών χρόνων (Οκτώβριος 2015 – Σεπτέμβριος 2018). Συντονίζεται από την κοινοπραξία 14 οργανισμών από 9 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Κλινική Κοινωνικής και Οικογενειακής Ιατρικής του Πανεπιστημίου Κρήτης, με επιστημονικό υπεύθυνο τον Καθηγητή κ. Χρήστο Λιονή. Το επιστημονικό συμβούλιο απαρτίζεται από διεθνώς αναγνωρισμένους γιατρούς, επιστήμονες και ερευνητές.

Στο πρόγραμμα θα συμμετέχουν ασθενείς, κοινότητες, επαγγελματίες υγείας και αρκετοί φορείς υλοποίησης. Όλοι οι παραπάνω ενδιαφερόμενοι θα συνεισφέρουν σημαντικά στην αναγνώριση των τοπικών αναγκών για το σχεδιασμό αποτελεσματικών παρεμβάσεων. Περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα <http://www.ipcrg.org/freshair>.

